

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'רמו

ערב שבת קודש
פרשת שלח
כ"ה בסיוון התשע"ח

יוצא לאור על ידי
צעירי אגודת חב"ד באה"ק

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ה בסיוון ה'תשע"ח - ב' בתמוז ה'תשע"ח

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ה בסיוון	הלכות גזילה ואבידה פרק טז-יח.	הלי נערה בתולה פרק ג.	מליית רסט. מ"ע רד.
ש"ק	כ"ו בסיוון	הלכות חובל ומזיק.. בפרקים אלו.	הלי סוטה.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע רלו.
א'	כ"ז בסיוון	פרק ד-ו.	פרק ב.	מ"ע רלו.
ב'	כ"ח בסיוון	פרק ז-ח. הלכות רוצח ושמירת נפש.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ג.	מ"ע רלו. מליית רפט. רצו [רצה*].
ג'	כ"ט בסיוון	פרק ב-ד.	פרק ד.	מ"ע רכה. מליית רצה [רצו**]. רצב.
ד'	ל' בסיוון	פרק ה-ז.	פעמי הכן וגו'. ספר קדושה והוא ספר חמישי.. הלי איסורי ביאה.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע רמו. מליית רצג. רצז. מ"ע קפב.
ה'	א' בתמוז	פרק ח-י.	פרק ב.	מ"ע קפא. מליית שט. רחצ. מ"ע קפד.
ו'	ב' בתמוז	פרק יא-יג.	פרק ג.	מליית רצט. מ"ע רב. רג. מליית ער.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 לפני הזריחה	72 ד' לפני הזריחה							
ו', כ"ה בסיוון	2.58	4.07	4.35	5.42	9.05	12.40	1.15	7.45.1	8.13
ש"ק, כ"ו בסיוון	2.58	4.07	4.34	5.42	9.05	12.40	1.15	7.45.6	8.13
א', כ"ז בסיוון	2.57	4.07	4.34	5.42	9.05	12.40	1.16	7.46.0	8.14
ב', כ"ח בסיוון	2.57	4.07	4.34	5.42	9.05	12.40	1.16	7.46.5	8.14
ג', כ"ט בסיוון	2.57	4.07	4.34	5.42	9.05	12.41	1.16	7.46.9	8.15
ד', ל' בסיוון	2.57	4.07	4.34	5.42	9.05	12.41	1.16	7.47.2	8.15
ה', א' בתמוז	2.57	4.07	4.34	5.42	9.06	12.41	1.17	7.47.6	8.15
ו', ב' בתמוז	2.56	4.07	4.34	5.42	9.06	12.41	1.17	7.48.0	8.16

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו ('סדר הכנסת שבת') מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ
שלח	8:26	7:08	8:29	7:23	8:30	7:16	7:24	8:27
קרח	8:29	7:11	8:32	7:26	8:33	7:19	7:27	8:30

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו • יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב

מערכת: לוי יצחק שייקביץ, יוסף יצחק אולידורט

מו"ל: המרכז לעזרי שליחות, ת"ד 100 כפר חב"ד 6084000

פקס: 03*9606169 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

7474*ISSN 0793

הקב"ה הוא בעל- הבית של העולם

להיכן נעלמה האמונה של המרגלים? האם שכחו את הניסים והמופתים שעשה הקב"ה לבני ישראל, מיציאת מצרים ובמשך תקופת שהותם במדבר? • המרגלים ביקשו להסתגר ב'מדבר' רוחני, וטעו לחשוב שבירור הניצוצות אפשרי רק אם מתעלים למעלה מן העולם • החידוש של ארץ ישראל הוא עבודה עם הזולת, מבלי לפגוע בשלמות הרוחנית

הטבע:

בהיותם במדבר "נחש שרף ועקרב"⁵ – וכמסופר במדרש⁶ עד כמה היו נוראים הנחשים שרפים ועקרבים – ראו בני" תמיד את הנס למעלה מן הטבע איך שהארון⁷ וענני הכבוד⁸ היו הורגים את הנחשים כו'. וכשם שהי' בשמירת בני" מפני רע – כך הי' גם בנוגע להשפעת הטוב: מידי יום ביומו הי' להם "מן", "לחם מן השמים"⁹, לאכול, ומים מבארה של מרים לשתות, והרי בכל זה היו ריבוי נסים גלויים שלמעלה מהטבע, כמבואר במדרשים. ונוסף על הנהגה הנסית עם בני" בהיותם במדבר, ראו גם נצחונות על־טבעיים בעת המלחמה עם אומה אחרת: כאשר המצריים התנפלו עליהם – נלחם עבורם הקב"ה בעצמו וקרע להם את הים, והרי קריעת ים סוף היא אחד הנסים היותר גדולים, ועד שחז"ל משתמשים בענין זה בלשון¹⁰ "קשה". ובכל ענינים אלו לא היו בני" זקוקים לאמונה, אלא הם בעצמם ראו זאת בעיניהם. וא"כ, היו

א. בפרשת¹ שלח מספרת התורה אודות דברי המרגלים – שע"ז הפחידו את בני" – שלא יוכלו לכבוש את ארץ ישראל, "כי עז העם היושב בארץ גו"², ולכן – טענו – לא נוכל לעלות ולהלחם עם העם, "כי חזק הוא ממנו"³, וכפי שמספרים חז"ל⁴ שהמרגלים אמרו שיושבי הארץ חזקים יותר מהקב"ה ("ממנו") ח"ו, ו"כביכול אפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו משם".

כל סיפורי התורה הרי הם הוראה עבורנו בעבודתנו בכל דור ודור. וצריך להבין: מהי ההוראה מסיפור המרגלים? – הן אמת שצריכים לספר לנו את הסיפור אודות המרגלים בכדי שאנו נתקן את ה"בכי' לדורות"⁴ שבאה כתוצאה מטענותיהם; אבל בשביל זה לא נוגע לידע את כל פרטי טענותיהם, ופרטי המענה שניתן להם.

גם צריך להבין, כיצד יתכן שע"י טענות כאלו יכלו המרגלים להפחיד את בני", ולשכנע אותם ש"לא נוכל לעלות"³ – הרי בני" כבר ראו אז שהקב"ה מנהיג אותם בנסים גלויים למעלה מן

(5) עקב ת, טו.

(6) תנחומא בשלח יח. יל"ש שם רמז רנה. וראה מכילתא בשלח טו, כב.

(7) יל"ש בהעלותך רמז תשכט.

(8) מכילתא שם יג, כא. ספרי בהעלותך יו"ד, לד. במדב"ר פ"א, ב. תנחומא שם ג. ועוד.

(9) בשלח טז, ד.

(10) סוטה ב, א. וראה להלן הערה 43.

(1) שיחה זו הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונדפס בלקו"ש ח"ד ע' 1401 ואילך. במהדורה זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

(2) פרשתנו יג, כח.

(3) שם, לא.

(4) סוטה לה, א. וש"נ. הובא בפרש"י עה"פ.

ג. מבואר בחסידות¹⁷, שהטעם שהמרגלים לא רצו להכנס לארץ ישראל, ורצו להשאר במדבר, הוא, לפי שלא רצו לירד שיצטרכו להתעסק עם גשמיות.

בהיותם במדבר היו בני מנותקים לגמרי מהעולם. גם אכילתם ושתייתם הגשמית היתה למעלה מארציות: ה"מן" הי' "לחם מן השמים", מים - מבארה של מרים, ואפילו בגדיהם - שלבושים הם דברים חיצוניים ונפרדים מהאדם, שאינם מתאחדים עמו להיות דם ובשר כבשרו כמו אכילה ושתי' - היו גדלים עם הגופים של בני', כמארז"ל על הפסוק¹⁸ "שמלתך לא בלתה מעליך". אבל בבואם לארץ ישראל, פסק המן, והיו צריכים לאכול לחם מן הארץ, ובכדי להשיג לחם מן הארץ צריכים להתעסק עם העולם, עם מלאכות חרישה וזריעה וכו'; וכמו"כ לא הי' להם אז מים מבארה של מרים, וכיו"ב.

ולכן לא רצו המרגלים להכנס לארץ ישראל, וטענו, שהיא "אוכלת יושבי"¹⁹: היא "אוכלת" את אלו המתיישבים בה, שגם הם נעשים בבחי' "ארץ"²⁰ - גשמיות בלבד, ללא הענינים הרוחניים שיכולים להשיג בעת שמנותקים מהעולם ומתעסקים עם רוחניות בלבד, ועד שאפילו הגוף הגשמי ניוון וחי מ"לחם מן השמים", שמזכך את האדם להיות כלי לתורה, שלכן "לא ניתנה תורה לדרוש אלא לאוכלי המן"²¹.

אבל האמת היא שהיתה למרגלים טעות: כל הכוונה היא לעשות להקב"ה כביכול "דירה בתחתונים"²² - להתעסק עם העולם ולעשות ממנו כלי לאלקות. והיות בני' במדבר הי' רק הכנה ל"דירה בתחתונים" שפעלו בבואם לארץ ישראל²³.

17 לקו"ת ריש פרשתנו.

18 עקב ח, ד. יל"ש שם. הובא בפרש"י עה"פ.

19 פרשתנו יג, לב.

20 וזהו דיוק הלשון "אוכלת" דוקא (ולקמן "לחמנו") - כי ענין "אכילה" הוא שהנאכל נעשה כמו האוכלו ממש, דם ובשר כבשרו.

21 מכילתא שם טז, ד. יל"ש שם רמז רנח.

22 תנחומא נשא טז. וראה שם בחוקותי ג. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פ"ג, ו. תניא רפלו"ו. ובכ"מ.

23 כי עיקר העבודה בארץ ישראל היא קיום המצות מעשיות (וגם העבודה בעשי' דרשות - בכל דרכיך דעהו" (משלי ג, ו)), משא"כ במדבר* (וגם הזיכור שעי' המן הוא בעיקרו בנוגע לתורה). והוא ע"ד תלמוד גדול שהוא הכנה ומביא

יכולים להבין, שכשם שהקב"ה עשה עמהם נסים במלחמה עם מצרים, יעשה להם נסים גם במלחמה עם כנען.

וביותר יפלא, שגם כאשר כלב עמד נגד והשיב על טענות המרגלים, לא הביא ראי' מהנסים שהיו ביצי"מ ובמדבר, אלא אמר סתם "עלה נעלה וירשנו אותה"¹¹. ולכאורה, לכל לראש הי' לו להוכיח שאין לבני' להתירא מפני עז העם היושב בארץ כנען, ע"י הנסים שהיו במצרים ובמדבר*.

ב. ואין לתרץ שהנצחון על פרעה אינו מוכיח שכך יהי' גם אצל ל"א המלכים שבארץ כנען, לפי שהיו חזקים וגבורים¹² - שהרי בשירת הים שרו כל בני' "נמוגו כל יושבי כנען"¹³, היינו, שהנצחון של בני' במלחמת מצרים הפיל יראה גדולה ("א' גוואלדיקע שרעק") גם על כל יושבי כנען. ועד כדי כך היתה היראה גדולה, שארבעים שנה לאחרי כן, כאשר המרגלים ששלח יהושע באו ליריחו, שמעו, שהעובדה ש"הוביש ה' את מי ים סוף"¹⁴, הנסים של קריעת ים סוף, המסו את לבם של יושבי כנען מרוב פחד. ובודאי שבעת שמושה רבינו שלח את המרגלים - שהי' זה בסמיכות ליציאת מצרים וקריעת ים סוף - היו בני' צריכים להיות בטוחים בעצמם שינצחו את ל"א המלכים.

יתירה מזה: איתא בגמרא¹⁵ שהאומה שאלי' משועבדים בני', מחזק אותה הקב"ה יותר מכל האומות, ובאותו זמן שבני' היו בגלות מצרים, היתה מצרים מושלת על כל העולם¹⁶. ונמצא, של"א המלכים היו אז - כמו כל האומות - תחת השלטון והמרות של מצרים. וממילא מובן, שלאחרי הנצחון על מצרים לא הי' לבני' להתירא ממלכי כנען.

(* ומ"ש בפרש"י "והלא קרע לנו את הים, והוריד לנו את המן, והגזי לנו את השליו" - הרי אין זה מפורש במקרא, ומזה מוכח שלא זה הוא העיקר.

11 פרשתנו שם, ל.

12 כדפרש"י פרשתנו יד, טז.

13 בשלח טו, טו.

14 יהושע ב, י"ד.

15 חגיגה יג, ב. מכילתא שם יד, ה. זח"ב ו, א.

16 מכילתא וזהו שם.

ד. עפ"ז מתורץ אשר מבלי הבט על כל הנסים גלויים ביציאת מצרים וקריעת ים סוף, וגם הנסים גלויים שהיו במדבר – טענו המרגלים "כי חזק הוא ממנו":

הם אמרו, שמהנסים והנצחון שלמעלה מן הטבע שהיו לבנ"י במדבר, בהיותם מופשטים מענינים ארציים – אין רא"י בנוגע לזמן וסדר והנהגה הקשורים עם ארץ ישראל, כאשר נדרשת העבודה של "ארץ נושבת", להתלבש בהתיישבות בעולם. במדבר, כאשר מתעסקים בענינים שמיימים, יש מקום לנסים שלמעלה מהטבע; אבל כאשר מתחיל סדר עבודה של "ארץ נושבת", אזי הנהגת כל עניני העולם היא ע"פ טבע (כפי שאכן הי' – בכמה ענינים – מיד בפועל: פסק המן, בארה של מרים, וענני הכבוד, וכיו"ב), וע"פ הנהגה זו, אי אפשר לנצח את "לידי הענק"²², שבדרך הטבע חזקים הם מבנ"י.

וזה היתה טענתם – "כביכול אפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו":

בודאי ידעו – ויתירה מזה: ראו – שהקב"ה הוא "בעל הבית" על כל העולם, ויכול לעשות בו כרצונו, כיון שזהו "כליו" – הכלים שלו; אבל הם היו סבורים, שבכדי "להוציא את כליו" – להוציא את הניצוצות שנמצאים בהגשמות של ארץ כנען ולהעלותם לקדושה – אפשר רק אם לא נמצאים בעולם והנהגה היא למעלה מהעולם (מדבר והנהגה של מדבר). אבל שהעולם ישאר עולם, עם כל חוקי הטבע, ואעפ"כ יהי' כלי לאלקות – על זה, היו סבורים, ביטל הקב"ה את בעלותו ח"ו: אם העולם מתנהג ע"פ רצונו של בעל-הבית (הקב"ה) בהנהגת הטבע – כיצד יכול להיות שם מקום לנסים, היפך הטבע?

ועל זה השיבו כלב* ויהושע – "אם חפץ²⁴ בנו

ה"²⁵:

כיון שפנימיות רצונו של הקב"ה היא שאנו נמלא שם את הכוונה דדירה בתחתונים – אזי "לחמנו הם וגו' וה' אתנו אל תיראום"²⁶, אין (* וזהו גם הדיוק בפרש"י בדברי כלב "עלה נעלה גו'", "נצליח בכל דבריו" – שההצלחה באה מפני שזהו "דבריו", וא"כ אין נפק"מ בין הנהגה ניסית להנהגה טבעית.

לנו להתפעל ולהתיירא מהעולם, כי, למרות שהעולם נשאר אמנם בגדר הטבע, הרי הקב"ה הוא תמיד עם בני", ונותן להם בטבע גופא הצלחה למעלה מן הטבע, לעשות מהעולם "לחמנו"²⁰ – "דם ובשר כבשרו", כפי שאנו עתה במדבר – "ושכחתי בתוכם"²⁷, כלי לאלקות.

ז. האמת היא שהנסים המלובשים בדרכי הטבע הם נעלים יותר מהנסים גלויים שלמעלה מהטבע²⁸: הנסים שלמעלה מהטבע, מורים איך שאלקות אינו מוגבל ח"ו בהגבלות הטבע, וביכלתו לשבור את הטבע; אבל הנסים המלובשים בטבע מורים לא רק שאלקות אינו מוגבל בטבע, אלא שאינו מוגבל גם בהגבלה שלמעלה מהטבע. הוא למעלה הן מטבע והן מלמעלה מהטבע, ולכן ביכלתו לחבר את שניהם, שטבע ולמעלה מהטבע יהיו ביחד.

גילוי זה הי' בעיקר בקדשי קדשים, ששם הי' החיבור של מקום עם למעלה מן המקום: "מקום הארון" הי' מדוד במדה ע"פ תורה של הארון – "אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו"²⁹. ומקום מוגבל זה עצמו – "אינו מן המדה"³⁰, שלא הי' תופס מקום בקדשי קדשים; חיבור של מקום וכלי

(* וזהו גם הדיוק בפרש"י בדברי כלב "עלה נעלה גו'", "נצליח בכל דבריו" – שההצלחה באה מפני שזהו "דבריו", וא"כ אין נפק"מ בין הנהגה ניסית להנהגה טבעית.

25 פרשתנו יד, ח.

26 שם, ט.

27 תרומה כה, ח.

28 תו"א מג"א ק, א.

29 תרומה שם, יו"ד.

30 יומא כא, סע"א. ו"ש"נ.

לידי מעשה (ראה קידושין מ, ב, ו"ש"נ).

(* לא מבעי בנוגע למצוות התלויות בארץ, שבדאי לא היו במדבר, אלא גם רוב עיקר המצוות לא היו במדבר – דכיון שבהיותם במדבר לא היו שייכים כ"כ לגשמיים, לכן לא הי' כ"כ הענין דקיום המצוות שקשורים עם דברים גשמיים, אלא עיקר העבודה היתה בלימוד התורה (מהנחה בלתי מוגה – משיחת ש"פ קרח תשכ"ב).

24 פנימיות הרצון (של בעה"ב) ששולט על רצון.

מקום כאחד³¹.

ובכדי שבנ"י יפעלו זאת בעולם - הוצרכו להכנס לארץ ישראל. במדבר ה' הסדר למעלה מן הטבע, אבל בארץ ישראל נפעל החיבור של טבע עם למעלה מן הטבע ביחד.

וזהו גם הטעם לכך שבקיעת הירדן - התחלת הכניסה לארץ ישראל - היתה ע"י הארון³², כי, השהי' בארץ ישראל וענין הארון שוים הם³³ - חיבור טבע ולמעלה מהטבע³⁴.

ו. עפ"ז יובן גם הלשון במענה של כלב - "עלה נעלה וירשנו אותה":

(31) בחינה זו דחיבור גבול ובלי גבול, הוא מצד העצמות, נמנע הנמנעות. ולכן במקדש כתיב (ויצא כח, טז) "אכן יש הוי' במקום הזה", דהוי' הוא שם העצם. וזהו ג"כ מה שאמרו יהושע וכלב (פרשתנו שם) "והוי' אתנו אל תיראום", וכשלא ה' להם כח זה - כתיב (שם, מב"מג) "אל תעלו כי אין הוי' בקרבכם" ולא יהי' הוי' עמכם". וכן גם בענין הארון (ראה הערה 33) כתיב (שם, מד) "וארון ברית הוי'" (משיחת ש"פ קרח תשכ"ב).

(32) יהושע ד, ז. ועד"ז בכיבוש יריחו - נגרא של א"י (במדב"ר פט"ו, טז), ושקולה כנגד כל א"י (יל"ש ליהושע ב, א) - הוי' צ"ל "ויסב ארון ה' גו'" (יהושע ו, יא ואילך).

(33) וזהו שכתוב בסיום פרשת מרגלים (פרשתנו שם): "וארון ברית הוי' גו' לא משו מקרב המחנה", שהארון - הכח לכניסה לארץ ישראל - ניטל אז מהם.

(34) גם קי"ם הוא ענין חיבור טבע ולמעלה מהטבע (ולכן נאמר בזה הלשון "קשה"*) - ראה ד"ה החדש תרנ"ד פ"ב (סה"מ תרנ"ד ע' קלג). אבל אחרי קי"ם נפסקה המשכה זו: מעלת בקיעת הירדן היא שע"י הבקיעה (וגם מצד בחי' ירון עצמו - ראה לקו"ת מסעי צא, א) ניתן הכח לחבר טבע ולמעלה מהטבע גם אח"כ (אך מ"מ נאמר לשון "קשה" בקי"ם דוקא, כי שרש כל הבקיעות הוא מקי"ם, אלא שנתגלה ענינם אח"כ).

(*) ולהעיר, שהלשון "קשה" מצינו לענין יחוד ב' הפכים, וכמו "קשה לזווגן", כיון שדרכו ונוקבא הם - וכך צריכים להיות - שני הפכים, ואעפ"כ, כפי שנשארים במציאותם בתור שני הפכים, נעשה יחוד ביניהם באופן ש"היו לבשר אחד" (בראשית ב, כד). ועד"ז בקי"ם - "הפך ים ליבשה" (תהלים סו, ו) - שענינו חיבור ב' הפכים, שהרי קי"ם לא ה' באופן שנתבטל הים (כמו בקיעת הנהר לעתיד לבוא, שעז"נ (ישעי' יא, טו) "והחריים ה' וגו'", שהוא מלשון איבוד וכריתה, שיתייבשו היםים), אלא מי הים נשארו במציאותם, ואעפ"כ נצבו כמו נד וכחומה. ולכן, כאשר רוצים להביא דוגמא לנס גדול ביותר - מביאים דוגמא מקי"ם (כמו בשער היחוד והאמונה פ"ב). כיון שזהו חיבור ב' הפכים (המחנה בלתי מוגה).

הלשון "עלה נעלה" מורה על שני סוגים שונים של עליות. כלומר: לא שתי עליות ששתייהם באותו סוג, כי, אם גם העלי' השני' היא באותו סוג ובערך לראשונה, הרי זה עדיין בכלל העלי' הראשונה³⁵, ואין לקרותה עלי' שני'. הכוונה ב"עלה נעלה" היא לשני סוגים של עליות³⁶.

ובזה רמז כלב, שבכואם לארץ ישראל יתוסף סוג חדש של עלי'. לא רק עלי' ללמעלה מטבע (כמו במדבר), אלא למעלה גם מלמעלה מן הטבע³⁷.

[ולהעיר³⁸ גם ממארז"ל³⁹ "משה ניסן של ישראל כו' ניסו של משה הקב"ה": משה - שהי' "כפני חמה"⁴⁰ - ענינו הנהגה נסית שלמעלה מהטבע, שזהו אופן ההנהגה שהי' במדבר; והקב"ה שהוא ניסו של משה, למעלה גם ממה - הוא למעלה גם מנס שלמעלה מהטבע, ובכח זה נעשה החיבור דטבע עם למעלה מהטבע].

וזהו גם מה שמסיים "וירשנו אותה":

ירושה משמעוהו שהירוש עומד במקום המוריש ממש. במכירה ומתנה עובר אמנם החפץ מן המוכר והנותן אל הלוקח והמקבל, אבל הם אינם עומדים במקום המוכר והנותן, זאת אומרת, שאינם "לוקחים" את העצמיות של המוכר והנותן. משא"כ בירושה - הירוש עומד במקום המוריש ממש⁴¹, הוא "לוקח" את העצמיות של המוריש.

וזהו "וירשנו אותה": ע"י הכניסה לארץ ישראל, "ארץ נושבת", וההתעסקות בענינים גשמיים בכדי לעשות מהם כלים לאלקות, נעשה כיבוש העולם ("נעמען וועלט") באופן של ירושה, שלוקחים

35) וע"ד מה שהמלאכים נקראים "עומדים", אף שעולים בשיר כו' - לפי שעלייתם היא בהדרגה (ראה לקו"ת פרשתנו לת, ד. תו"מ ח"ל ס"ע 273 ואילך. וש"נ).

36) ראה תו"א ואוה"ת (ז' ואילך) ר"פ שמות.

37) ואז גם העלי' הא' נשנית למעוליותא ועד"ה המבואר בלקו"ש ח"ד ע' 1211 סעיף טו בפעולת הקב"ע על ההשגה). ולכן על הכניסה לא"י אומר ב' פעמים עלי'. וק"ל. וזהו ג"כ מ"ש "טובה הארץ מאד מאד" (פרשתנו שם, ז) - ב' פעמים. וראה לקו"ת פרשתנו לו, א. לח, ג.

38) המוסגר בחצאי ריבוע - מהנחה בלתי מוגה.

39) ב"ר פנ"ט, ה.

40) ב"ב עה, סע"א. וש"נ.

41) ראה ב"ב סה, א. זבחים ד, ב (שינוי בעלים לאחר מיתה). שו"ת צפנת פענח דווינסק ח"א סקי"ח. וואראש ח"ב סקי"ח.

עצמות אלקות.

ז. ההוראה מפרשת המרגלים בעבודה:

בחיינו של כל אחד מישראל ישנם שתי תקופות – מדבר וארץ ישראל. וכמו כן – בכל יום. בהתחלת היום עסוק יהודי בתפלה, לימוד שיעור בתורה אחר התפלה, וכדומה, ואין לו עסק עם גשמיות. ואע"פ שהמצוות דציצית ותפילין שלובש ומניח הם מלובשים בדברים גשמיים – הרי כאן אינו מתעסק עם המיצר והגבלה של העולם, כמובן; אבל לאחר התפלה והלימוד צריך להתעסק בעניני העולם, בהעסק בעניני הרשות, ולעשות העבודה ד"בכל דרכיך דעהו"⁴².

וא"כ יכול לטעון:

בשלמא בשעת לימוד התורה, כאשר לומד חכמתו ורצונו של הקב"ה, הרי מובן שכאן ישנם רק הקב"ה והוא; עאכו"כ בשעת התפלה, בעמדו בתכלית הביטול לאלקות, שאז הנה אפילו הוא, המציאות שלו, אינה קיימת, וישנו רק הקב"ה לבדו;

אבל בשעה שעוסק בעניני הרשות, בענינים של עולם לשון העלם והסתרה⁴³, והתורה עצמה דורשת ממנו "תעשה"⁴⁴, שיתנהג ע"פ סדר העולם – כיצד יוכל לפעול בעצמו שבהיותו בתוך סדר העולם, לא יהיו הענינים הגשמיים תופסים מקום אצלו, שלא תהי' לו עריבות ("געשמאָק") בהם, וישתמש בהם רק לעבודת ה'?

אדרבה – טוען הוא – בהיותו עסוק רוב היום בעניני העולם, הרי לא זו בלבד שלא יוכל לפעול בעצמו להיות כדבעי במשך כל היום, אלא יתירה מזה – "ארץ אוכלת יושבי" – זה יבלבל אותו ויפריע גם בזמן שעוסק בתורה ותפלה, שגם אז יפלו לו מחשבות זרות מהתעסקותו בעניני העולם

(42) משלי ג, ו. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג.

(43) לקו"ת פרשתנו לו, ד.

(44) פ' ראה טו, יח. וראה לקו"ת חל"א ס"ע 271 ואילך. וש"נ.

במשך כל היום.

והמענה על זה – שזו היתה טענת המרגלים:

הם היו סבורים, שאם מתעסקים עם העולם ונמצאים בסדר של העולם, הנה "כביכול אפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו".

אבל האמת היא, שקיום התורה ומצוות צריך להתבצע בסדר של טבע⁴⁵, ומבלי הבט על הגבלות הטבע – אם רק "חפץ"⁴⁶ בנו ה", שהולכים בעולם בשליחותו ובחפצו של הקב"ה⁴⁷ – אזי ישנו הכח, ע"י הארון שהוא בשלימותו גם עתה – שהרי רק נגנז⁴⁸, אבל גם עתה הוא קיים בשלימותו – לייחד טבע עם למעלה מן הטבע ולעשות בתחתונים דירה לו יתברך⁴⁹.

(מהתוועדות שבת קודש פרשת שלח ה"תשכ"ב.

תורת מנחם כרך לד עמ' 73)

(45) ראה שיחת י"ט כסלו תרצ"ב (לקו"ד ח"ד תשנ"ג, א)*.

(*) ושם מספר כ"ק מו"ח אדמו"ר, בעל השמחה די"ב תמוז, הסיפור שאירע אצל רבינו הזקן בהיותו במאסר, בנוגע לקידוש לבנה (שרומוז על כללות ענין עבודת בני", שמונין ללבנה) – שאף שבתחילה העמיד את הספינה באופן נסי, מ"מ, כדי לקיים מצות קידוש לבנה בפועל, רצה שהפקיד יעמיד את הספינה באופן טבעי דוקא (מהנחה בלתי מוגה).

(46) פנימיות הרצון. וראה תניא פכ"ב כג.

(47) ראה תהלים לו, כג. "היום יום" יו"ד תמוז. יד חשון.

(*) ושם מספר כ"ק מו"ח אדמו"ר, בעל השמחה די"ב תמוז, הסיפור שאירע אצל רבינו הזקן בהיותו במאסר, בנוגע לקידוש לבנה (שרומוז על כללות ענין עבודת בני", שמונין ללבנה) – שאף שבתחילה העמיד את הספינה באופן נסי, מ"מ, כדי לקיים מצות קידוש לבנה בפועל, רצה שהפקיד יעמיד את הספינה באופן טבעי דוקא (מהנחה בלתי מוגה).

(48) כריתות ה, ב. וש"נ.

(49) והכח על זה נמשך ע"י משה רבינו, ואתפשטותי שבכל דרא, עד לכ"ק מו"ח אדמו"ר, בעל השמחה די"ב תמוז, שמשפיע לתלמידיו ולתלמידי תלמידיו, "כדאיתא בתיקונים על משה רבינו ע"ה שאחר פטירתו מתפשטת הארתו בכל דרא ודרא לששים ריבוא נשמות, כמו שמש המאיר מתחת לארץ לששים ריבוא כוכבים" (תניא אגה"ק סוסכ"ז), ועי"ז נמשך הכח לחבר טבע עם למעלה מהטבע (מהנחה בלתי מוגה).

גילוי בחינת 'משיח' שבכל יהודי

להוסיף במעשינו ועבודתינו מתוך שמחה

דבר ברור הוא שתיכף ומיד נכנסים לארץ – בכל שכן וקל וחומר מההדגשה שבפרשתנו בסמיכת פרשת נסכים לפרשת מרגלים, שתיכף ומיד לאחרי גזירת המרגלים, כשראה הקב"ה את נפילת הרוח כו' דבני ישראל, "בישר להם שיכנסו לארץ", ועל אחת כמה וכמה בימינו אלו, שקרובים אנו ביותר וביותר לכניסה לארץ (לא רק כבזמן יהושע, אלא) בתכלית השלימות.

ובפרט לאחרי מעשינו ועבודתינו בהפצת המעיינות חוצה – שזהו תוכן עניין הנסכים, סולת, יין ושמן, בעבודה הרוחנית: "שמן" הוא עניין החכמה, ו"יין" הוא עניין הבינה, ו"סולת" הוא עניין הדעת ("אין התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעם טעם דגן"), כמבואר בדרושי חסידות, היינו, שהגילוי דתורת חסידות חב"ד ("מעיינותיך") נמשך וחודר בכל העולם כולו, "חוצה" (דוגמת היין דנסכים שיורד עלידי השיתין עד לתהום), שעלידיזה פועלים את ביאת דוד מלכא משיחא.

ולכן, כשנמצאים יום נוסף בגלות, הרי עם היות שאפילו יום אחד נוסף בגלות הוא עניין רע ומר כו', שלכן צועקים "עד מתי" וכו' וכו', יש להוסיף במעשינו ועבודתינו מתוך שמחה וטוב לבב, מכיוון שיודעים שתיכף ומיד ממש נכנסים לארץ (ובלשון ההפטרה "כי נתן ה' בידינו את כל הארץ וגם נגומו כל יושבי הארץ מפנינו"), ולא נותר אלא "לצחצח את הכפתורים", כדי שהכניסה לארץ תיכף ומיד תהיה באופן הכי נעלה.

(משיחת ש"פ שלח ה'תשמ"ז, התועדויות תשמ"ז כרך ג, עמ' 544)

קיום השליחות מגלה את בחינת "משיח"

ויהי רצון שעלידי קיום השליחות דמשה שבכל אחד ואחד בהעניין ד"העמידו תלמידים הרבה" נזכה תיכף ומיד ממש לשליחות ד"שלח נא ביד תשלח", "גואלם לעתיד", משיח צדקנו – די ש לומר, שבקשתו של משה רבינו ("שלח נא ביד תשלח") נתקיימה עלידי זה ש משיח מדבר מתוך גרונו (על דרך ש"שכינה מדברת מתוך גרונו"), ואילו זכו להיכנס לארץ עלידי משה רבינו היתה הכניסה לארץ באופן שאין אחריה גלות, אלא כיוון שנתערבו עניינים בלתי רצויים כו', תהיה הגאולה האמיתית והשלימה עלידי משיח צדקנו, "גואל ראשון הוא גואל אחרון" – אבל תיכף ומיד ממש.

ויש להוסיף בשייכות "שלח לך" למשיח – ש"שליח" בתוספת יו"ד בגימטריא "משיח", שבזה מרומז שעלידי עבודת השליחות בכל עשר כוחות נפשו, ובפרט עלידי השליחות דהפצת התורה באופן ד"עשרה שיושבים ועוסקים בתורה", מתגלה ה"משיח" שבכל אחד ואחד מישראל, בחינת היחידה, שהיא ניצוץ מנשמתו של משיח צדקנו, בחינה היחידה הכללית, ועד לביאת משיח צדקנו בפועל ממש.

ובפרט עלידי ההוספה בהפצת המעיינות (דפנימיות התורה) חוצה, בחינת היחידה שבתורה, כנתינת כוח שבת מברכים חודש תמוז – חודש הגאולה דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שעלידי זה ניתוסף בהפצת התורה והיהדות והמעיינות חוצה בכל קצווי תבל . . . שעלידי זה ממהרים ומזרזים ופועלים תיכף קיום הבטחתו של משיח שכאשר יפוצו מעיינותיך חוצה אתי מר דא מלכא משיחא.

(משיחת שבת פרשת שלח, מברכים החודש תמוז ה'תש"נ; התועדויות ה'תש"נ כרך ג, עמ' 359-361)

"ויבוא עד חברון"

כיצד הגיב הרבי להזמנה לבקר בעיה"ק חברון במלאות יובל שנים לביקור כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ בארה"ק • נס גלוי" מהקב"ה על שהעיר לא נמסרה לידי הערבים • על כנסי ילדים בחברון • ומה ההבדל בין קריית ארבע לחברון?

אבינו, בכתבו, שרוצה שלכל אחד יהיה חלק בזה. באותה התוועדות טען הרבי, כי כאשר יציעו לגויים כסף, הם יסכימו בשמחה לוותר על האדמה (ראה תו"מ כרך נד עמ' 300). הדברים באו בהמשך לדברי הרבי בש"פ חיי שרה של אותה שנה (עמודים 278-280).

בהזדמנות נוספת (מוצאי ש"פ בשלח תשכ"ח - תו"מ כרך נב עמ' 78) הסביר הרבי שענייני ישוב ארץ־ישראל - עד להקמת כפר חב"ד - היו בשביל ענייני לימוד התורה ועבודת התפילה, כך אצל אדמו"ר האמצעי בקניית הנחלה בחברון וכן מגרשים ובניינים אצל הנשיאים שלאחריו עד לכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, אלא שבתור טפל לזה יש צורך גם בדירה, וכל הקשור בכך.

התעניינות בביקור אדמו"ר מוהרי"צ בתרפ"ט

בסוף חודש מרחשון תשל"ט, בשבוע שאחר פרשת חיי שרה, בשעה 2:00 לפנות בוקר, נכנס ל'יחידות' הרב יעקב פרנק (נכד הגאון הרב צבי פסח פרנק), רבה של ירושלים, שהתעסק בהתיישבות היהודית בחברון - ושהה שם כשעה וחצי.

הוא הזמין את הרבי לבקר בחברון בחודש מנחם אב, במלאות יובל שנים לביקור כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ בה בשנת תרפ"ט. הרבי הודה על ההזמנה, אך מדבריו הובן שהעניין אינו מעשי. הנ"ל גם הציע ליישב מאה משפחות מחסידי חב"ד בחברון ("הסיפור שלי" גיליון מס' 68).

בפרשת שלח נאמר (במדבר יג, כב) "ויבוא עד חברון", ופירש רש"י: "כלב לבדו הלך שם, ונשתטח על קברי אבות, שלא יהא ניסת לחבריו להיות בעצתם". מסביר הרבי (תורת מנחם כרך א' עמ' 103 ואילך): הצורך בהשתטחות על קברי אבות היה כדי להביא את עצמו למצב של קבלת עול שתגן עליו מפני היגררות אחר עצת חבריו המרגלים ולזאת הוצרך להשתטחות - מצב שבו הראש והרגל שווים בגובהם - מצב נפשי שבו האדם אינו מייחס לשכלו חשיבות רבה, שלא כטעות המרגלים שעירבו בשליחות זו את שכלם האישי.

להלן צרור התייחסויות של הרבי לחברון ובמיוחד להתיישבות היהודית בחברון, החל משנת תשכ"ח שבת פרשת ויצא ט' כסלו תשכ"ט: במהלך ההתוועדות (תורת מנחם כרך נד עמ' 295 ואילך) מסביר הרבי את החידוש של אדמו"ר האמצעי בגילוי חסידות בהרחבה (חידוש של ספירת הבינה) ביחס לאביו אדמו"ר הזקן (ספירת החכמה), שהוסיף בזה יותר וגם חידש וקנה מקום תפילה - גאולה פרטית - בחברון שעניינה תפילה. הרבי התייחס לאיגרת אדמו"ר האמצעי (משנת תקפ"ג) אודות רכישת נחלה בחברון, בה מוסבר ש"נקרא התפילה חברון", והקריאה לחיוב מקום אבותינו הקדושים וההתיישבות שם. והרבי סיים:

וזהו גם מה שאדמו"ר האמצעי קנה בעצמו נחלה בחברון (שטח אדמה בארץ ישראל, שמויעד אמנם לבית־כנסת ובית־מדרש, אבל קשור גם עם מקום בגשמיות), כידוע שאז קנה את ביהכנ"ס אברהם

"..אתעני[י]ן לדעת אולי ידועים לכ[בודו] פרטי ביקורו של כב'קדושת מורי'חמי אדמו"ר במערת המכפלה, ועד איזה מקום נכנס שם. ותשואת'חן מראש", כתב הרבי לשופט בדימוס מר גד פרומקין בו' שבט תשי"ד ('אגרות'קודש' כרך ח' עמ' קנב).
מר פרומקין כתב לרבי כי הוא מתעתד לפרסם את זיכרונותיו כשופט בשלושים שנות המנדט הבריטי, ותיאר את פגישתו עם כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ כשביקר בתרפ"ט בארץ'הקודש. לא ארכו הימים והוא שלח לרבי פרקים מתוך הספר "ובהם גם הפרק של תיאורו ביקורו בפנים מערת המכפלה".

והרבי הגיב: "קראתי כל זה בהתעניינות"... כאמור, הרבי התעניין בפרטי הביקור (כנ"ל), גם ב'יחידות' ר' יעקב פרנק בחודש חשון תשל"ט – התרגש הרבי לשמוע אודות ביקורו של הרבי הריי"צ בקברי האבות, והתעניין מאוד בנוגע לפרטי הביקור, כמה זמן שהה הרבי בתוך המערה, והאם נכנס למקומות שכיום אין היהודים נכנסים לשם ('הסיפור שלי' גליון מס' 68).

ביקורי חב"ד באלול תשל"ה אצל חיילי צה"ל

ביקורים אצל חיילי צה"ל – וזיכויים בתקיעת שופר – התקיימו לפי בקשת הרבי בחודש אלול תשל"ה;
בדו"ח ששוגר לרבי מטעם צא"ח ירושלים נרשם כדלהלן:

"יום ה' כ"א אלול... ממשל בית לחם – ממשל חברון – ר' חיים זוסי' בן מרישה וילימובסקי, ר' אלעזר מרדכי בן חנה קיניג, הת' נחמן יוסף צבי בן רבקה פייגה סג"ל והנהגה שלום בן אביגיל בזוקאשווילי (רכב שכור). (3 שעות)".

כינוסי ילדים בחברון

יום חמישי, פרשת במדבר, ערב ראש חודש סיון תשמ"מ, נקבע מטעם גדולי הרבנים שליט"א ליום תענית שעות. תענית זו הייתה קשורה בין השאר למאורעות שהתרחשו במהלך חודש אייר

בחברון (לקו"ש כרך כג עמ' 250), והרבי ביקש שלקראת חג השבועות ייערכו כינוסי ילדים בכל מקום שהם ובארץ'הקודש בירושלים "ובעוד מקומות הקדושים – במיוחד".

ובוודאי – המשיך הרבי – יקבלו רישיון, ויוכלו לבצע זאת ביתר שאת ויתר עוז במערכת המכפלה, בעיר חברון, עיר האבות של אבות העולם אברהם יצחק ויעקב, ושל האימהות, שרה רבקה ולאה וכדי להשלים ולעורר ולהמשיך את זכות כל ארבע האימהות לאסוף גם ילדים בקבר רחל אמנו, שהרי רחל אמנו אינה במערת המכפלה אלא במקום מיוחד לטובתם של ישראל. בהערה ציין הרבי:

והרי כל בן ישראל הן בן אברהם יצחק ויעקב (בבא מציעא פג, א) וכל בת ישראל היא בת שרה רבקה רחל ולאה (ברכות טז, ב).

הרבי לא הסתפק בכך, ובשבת קודש פרשת נשא ('לקוטי שיחות' כרך כג עמ' 259) ביקש לקיים כינוסים נוספים בימי התשלומין של חג השבועות, ובין השאר ציין: "ובמערת המכפלה, בטח יקבלו רישיון שיוכלו לבצע זאת, במכל'שכן מכך שקיבלו רישיון לעשות זאת בימים שקודם חג השבועות".

חמש שנים קודם לכן, בימי בין המצרים תשל"ה, הורה הרבי ('לקוטי שיחות' כרך יג עמ' 282 ואילך) שבמהלך כל 21 הימים ילמדו תורה בציבור הן תורת הנגלה והן תורת החסידות יתפללו בציבור ויתנו צדקה במערת המכפלה או בסמיכות אליה ("בשבת – במקום שאפשר הדבר ביום השבת") כאשר כל זה חודר בשמחה.

הרבי חשש מהחזרת חברון לערבים

שח הרה"ג ר' אברהם מיכאל הלפרין (כיום רב הגבעה הצרפתית בירושלים ת"ו):

"בהזדמנות פגש אותי חבר'כנסת בנימין הלוי מגוש חירות, וביקשנו שאמסור מכתב לרבי אשר תוכנו היה שהיות ולרבי יש בניינים בחברון, הוא מבקש מהרבי שיורה לחסידיו להקים ישיבה בחברון.

אמנם בינתיים נתפרסמו דברי הרבי הן בכתב והן בעל־פה – ולדוגמה במכתבו להרב משה לוינגר מיום כ"א כסלו תשכ"ט (אגרות־קודש כרך כו עמ' נב):

להשקלא־וטריא המתנהלת בחשאי... מפורסמת היא בין הגויים... כשנה ויותר שבנוגע לחברון מתנהלת שקלא־וטריא חמורה בזה... רבו הדיעות להחזרתה... לאחרונה הולכת דעתם וגוברת, ואין להאריך בדבר המבהיל.

יום רביעי כ"ו אדר שני תשמ"א. 'חידות' של הרב משה לוינגר אחרי תפילת מנחה ב'גן עדן התחתון':

"תקחו את הבית שלנו כמו שלקחתם את בית הדסה ובית הכנסת אברהם אבינו, זה דבר חשוב", אומר הרבי, ומדגיש את תמיכתו בהתיישבות – "ובמיוחד בחברון".

הרב לוינגר ביקש מהרבי כסף וכו' ושיגור אנשים וכו', והרבי חזר על דבריו כי תמיכתו היא בהתיישבות בתוככי העיר חברון ולא בקרית־ארבע וכו'.

בח' שבט תשל"ב ('אגרות־קודש' כרך ז' עמ' שטו) כתב הרבי לרב לוינגר:

אף שמוכן אשר בבוא הזמן ותהיה האפשרות להתעסק כלשונו, "בבנין עיר האבות אברהם יצחק ויעקב", אעשה בזה כפי היכולת והאמצעים שיעמדו אז לרשותי, אבל כיון שבעוונותינו־הרבים עדיין אין אפשרות זו, והמדובר הוא בהדגשה מחוץ לגבולות עיר האמורה, הנה מפני ההדגשה האמורה לצערי אין בידי לקחת חלק בהאמור

[וראה 'מי תמימים' כרך ד' עמודים 259; 262; 264; 267; 269]

ב'חידות' ר"י פרנק בתשל"ט דובר על מקורות תעסוקה למתיישבים יהודים – והלה הזכיר כדוגמה "הקמת יקב". הרבי ציין שהעיר חברון ידועה בענבי היין המשובחים שלה [ואולי הכוונה לנאמר בפרשתנו: "יכרתו משם... ואשכול ענבים אחד"].

"בסוף היחידות מסרתי לרבי את המכתב והרבי קרא את הנכתב בריינות רבה. לאחר כמה רגעים של דממה קם הרבי מכיסאו ואמר לי בסערת־נפש: 'הם רוצים הרי למסור את כל חברון, ולא רק את חברון אלא את כל סביבותיה, ואפילו על ירושלים מדברים, אז מה יהיה? אנחנו נפתח ישיבה ואחר כך יסגרו את זה?!'.

"הרהבתי עוז ואמרתי לרבי שאולי אם ליובאוויטש תפתח בחברון ישיבה, אז תהיה שם אחיזה כל שהיא שתמנע את הנסיגה. הרבי הגביר את הטון יותר חזק ואמר כמה פעמים בכאב: 'אבל הם רוצים הרי למסור את חברון ועוד ידם נטויה'" (כפר חב"ד' גליון 730 עמ' 43-44).

כיוצא בזה סיפר לכותב השורות הרה"ג ר' משה צבי נריה (זצ"ל) בחודש אייר תשמ"ז, שכאשר העלה ב'חידות' בחודש כסלו תשכ"ח את הרעיון שחב"ד תיישב את חברון, אמר הרבי: "לפי הידיעות שבידי – הממשלה עומדת להחזיר את חברון".

בשעתו סיפר הרב נריה שבטח אין רצונו של הרבי לפרסם זאת [השווה מכתב הרבי דלקמן: "ובכלל לא היה רצוני להעלות זה על הכתב, בפרט שהיד הו' תקצר, וכמו שעד עתה לא בא הדבר הנ"ל לפועל – מפני הנס הגלוי... נס גלוי מהשמים למעלה מדרך הטבע לגמרי, [בכדי לעכב החזרת השטחים]?... אבל הרי אמרו חכמינו ז"ל שאין סומכין על הנס (אף שהלואי ויאריך וכו' וכו'), לכן אין בידי למלאות בקשות כת"ר בענינים שכותב. וכנ"ל לא מן הגויים אני מפחד ח"ו, שהרי הם אינם בעלי בחירה, כי אם מדעת הטועים (והרי אפילו אם הטעות הוא בשוגג ואונס וכולי אין נפ"מ [נפקא־מינה] בהנוגע להתוצאות ומעשה בפועל) מאחינו בנ"י שבעלי בחירה הם. ויש מהם שהלבישו הענין באיצטלא דמצוה וכולי וד"ל". וראה גם אג"ק כרך כז עמ' שטו: כדי שלא לתת מקום.. לנפילת רוח וחלישות בבטחון, הכתוב לעיל הוא לא לפירסום כו'] ולכן בספר בצל החכמה עמ' 27 נכתב: "לפי הידיעות שבידי – עדיין לא הגיעה השעה".

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת שלח

כ"ו בסיוון – מברכים החודש תמוז

הלימוד יהיה על מנת לעשות⁵ ולקיים. והנה כללות עניין ואופן התוכחה [=בעניינים אישיים] מבואר היטב ב[מאמר] דיבור המתחיל: "אם⁶ רוח המושל⁷", אשר ראוי לכל אחד ואחד מאנ"ש ללומדו אליבא דנפשיה⁸. "אמנם הוכחה זו בעת ההתוועדות היא רק על דברים ועניינים שאין בהם משום הלכנת פנים ולא כלום, כמו שהיה מאז ומקדם, שאיש את רעהו הוכיחו באהבה ובחיבה גדולה⁹". "אם לדעתי ישמעו – יסדרו ההתוועדות דשבת מברכים באופן כזה שיבוא האור מהתוועדות זו גם בביתם של כל אחד ואחד מהמתוועדים, והתחלת ההבאה תהיה דווקא ביום השבת עצמו... לסדרה [=את ההתוועדות] באופן כזה – שיוכלו לסעוד סעודת שבת בביתם, ולספר גם בבית על דבר שבת מברכים בכלל, ועל דבר שבת מברכים מיוחד זה בפרט¹⁰. פרקי אבות – פרק ג'¹¹."

יום שני,

כ"ח בסיוון

יום הצלת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו ורעייתו הרבנית ע"ה מעמק הבכא האירופי, בהגיעם לשלום

(5) כ"ה באג"ק זו, נסמנה להלן בהערה 11 (ב'היום יום' נדפס: "ללמוד").

(6) כ"ה בפסוק (קוהלת יד, ב), במאמר, ובאג"ק (ב'היום יום': "ואם").
(7) נדפס בשעתו ב'קונטרס למ"ד' ('ספר המאמרים – קונטרסים' ח"ב עמ' 716), ולאחרונה בספר המאמרים תרפ"ד עמ' רטז. במאמר זה מדובר אודות מה שגדולי הדור מוצאים בעצמם, בדקות דקות, את חטא דורם, ועל ידיה מוכיחים את הדור, עיי"ש ובמכתב הנדפס לפני המאמר.

(8) אג"ק כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ג עמ' רצב. 'היום יום', כד תשרי.
(9) אג"ק הנ"ל ח"ד עמ' ד, 'היום יום' שם.
(10) אג"ק כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו כרך י' עמ' ג.
(11) הפסוקים דלהלן בפרק זה אינם שלמים, ולפי מה שמסר הרה"ח רי"ל ש' גרונר בשם הרבי, אין לאומרם עם שם ה' כמות שהוא: פ"ג סוף משנה ג': "ויזכר אלי". משנה ו': "אלוקים ניצב"; "בקרוב אלוקים ישפוט"; "אז נדברו". משנה י"ד: "כי בצלם"; "בנים אתם". (ראה 'התקשרות' גיליונות: רעת, תטו, תקב, תרסט).
במשנה ט"ז צ"ל "ומנוחה פרושה" בש' שמאלית.

השכם בבוקר – אמירת תהילים בציבור. אחר אמירת כל התהילים יאמרו קדיש יתום. ואם יש חיוב – יארציט או אבל (רח"ל) – אומרים קדיש יתום אחרי כל ספר¹. אחר כך לומדים במשך כשעה מאמר חסידות שיהיה מובן לכולם, ואחר כך תפילה².

המולד: יום רביעי בלילה, אור ליום חמישי, בשעה 06:05 ו-7 חלקים. מברכים החודש: "ראש חודש תמוז, ביום הרביעי וביום החמישי, הבא³ עלינו לטובה". אין אומרים 'אב הרחמים'.

התוועדות בבית הכנסת. "רובא דרובא⁴, הנה בכל התוועדות הרי ראשי המדברים תובעים מאת המסובים: שייטיבו הנהגותיהם ודרכיהם; שיקבעו עיתים ללמוד דא"ח, ושישמרו הקביעות; ואשר

(1) הוראת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ ב"תקנת אמירת תהילים בציבור" בראש ספרי התהילים 'אוהל יוסף יצחק'. והוסיף על כך הרבי: "נראה לי, שבמקרה שאומרים קדיש בין ספר לספר – יאמרו מקודם ה'יהי רצון' שאחרי הספר (על-כל-פנים יאמרו – זה האומר קדיש), שעניינו סיום אמירת מוזמרים, שלכן אומר קדיש אחריה. ואחר כך, כשמתחיל ספר שלאחריו – הוא מעין דבר חדש. ועל דרך ברכת המזון כשמחלקין סעודה לשניים (ראה שו"ע רבינו ס' רצ"א סוף ס"ג) – אג"ק של הרבי כרך י' עמ' דש, ובסוף התהילים הנ"ל עמ' 223, ס' המנהגים עמ' 30 ועמ' 55.

(2) הוראת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ – אג"ק ח"ד עמ' תכג, קובץ מכתבים שבסוף ס' תהילים 'אהל יוסף יצחק' עמ' 192, 'לוח היום יום' כו בכסלו וס' המנהגים עמ' 30.

(3) ולא 'הבאים' כיוון שהכוונה לראש חודש, ולא לימים בהם הוא חל.

(4) ביטוי זה, משמעותו "הרוב הגדול", וכמעט המוחלט, כשהנותר הוא רק "מיעוט דמיעוט" (ההיפך מפירושו המילולי: אם הרוב הוא 60, הרי הרוב של הרוב הוא רק 131). מצאתיו לראשונה (בתקליטור פרייקט השו"ת) בשו"ת: תשב"ץ ח"ד טור א (חוט המשולש) ס' נא. מהר"ל ס' פא. תה"ד ס' רעא. של. הדגשת משמעות זו ניתן לראות, למשל, בשו"ת: חוות יאיר ס' קצב. מנחת יצחק ח"ב ס' סו אות טו. דברי יציב חו"ד ס' סו אות ד. ובאנציקלופדיה תלמודית כרך א טור סח הע' 359,358.

לארה"ב (תש"א)¹².

ביום זה החלה תנופה חדשה בהפצת היהדות והמעיינות, בייסוד שלושת המוסדות המרכזיים: 'מחנה ישראל', 'קה"ת' ו'מרכז לענייני חינוך', שנמסרו על-ידי מייסדם, כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע, לניהול חתנו, כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, כ"י ושב ראש ועד הפועל" של כל אחד מהם¹³. נקבע על-ידי כ"ק רבינו כיום סגולה¹⁴, להפצת המעיינות והיהדות חוצה והתוועדויות חסידיות. ובלשונו: "כבר נקבע על-ידי רבים מישאל ליום התוועדות וקבלת החלטות טובות¹⁵ בכל הפעולות והפצת התורה והיהדות והמעיינות חוצה, וכבר ראו התוצאות מהתוועדויות אלה במעשה בפועל במשך יותר משלוש שני חזקה"¹⁶.

יום שלישי,

כ"ט בסיוון, ערב ראש-חודש

במנחה אין אומרים תחנון.

יום רביעי,

ל' בסיוון – א' דראש-חודש תמוז

ערבית: בראש-חודש (ובכל יום שיש בו מוסף) אין האָבל (רח"ל) יורד לפני התיבה, ואפילו לא בתפילת ערבית ומנחה¹⁷. קודם שמונה-עשרה טופחים על השולחן הזכיר 'יעלה ויבוא', אבל אין

(12) קונטרס כ"ח סיוון תנש"א. פרשת הדברים בספר 'ימי מלך' ח"א פרק טו.

(13) ראה שם ח"ב, פרקים יז-יח.

(14) בלקוטי-שיחות כרך לג עמ' 274 מביא ממגילת תענית פ"ג, שבכ"ה בסיוון ערערו אומות העולם על בעלות ארץ-ישראל, והשיב להם גביה בן פסיסא "תשובה ניצחת", וביקשו "תנו לנו זמן שלושה ימים" וכאשר "הלכו ולא מצאו תשובה, מיד הניחו בתיהם כשהיו מלאים, שדוניהם כשהן זרועות, כרמיהם כשהן נטועות, הלכו וברחו להם... ועשו אותו היום יום-טוב" וכיוון שהוויכוח התנהל בכ"ה סיוון, נמצא שבים כ"ח סיוון (בסוף שלושת הימים) היתה ההצלה בפועל מאומות העולם. ומקשר זאת עם הצלתו ביום זה, שהביאה תנופה חדשה – ע"י העמידה בתוקף עם התורה – בהעבודה ד'כיבוש הארץ' (עשה כאן ארץ-ישראל") דחצי כדור התחנות, עד שמתבררים לא רק הניצוצי קדושה שבנכסיהם, אלא גם האומות עצמן, ש"הלכו וברחו" למקומם האמיתי, עיי"ש.

(15) "להתחזק ולהוסיף... ובאופן של התעסקות בכל כוחו [=כח סיוון], ועוד יותר מכפי כוחו" – סה"ש תשמ"ט ח"ב עמ' 546.

(16) ספר-השיחות תשמ"ט ח"ב עמ' 545.

(17) ספר-המנהגים עמ' 8.

מכריזים זאת בדיבור.

שחרית: יעלה ויבוא. חצי הלל. 'ואברהם זקן'. קדיש תתקבל. שיר של יום, ברכי נפשי, קדיש יתום. קריאת התורה דראש-חודש. חצי קדיש. אשרי, ובא לציון¹⁸, הש"ץ יסיים "יגדיל תורה ויאדיר" בלחש. יהללו. חולצים תפילין דרש"י ומניחים תפילין דרבנותם, קוראים קריאת-שמע, קדש, והיה-כייביאך. שש זכירות¹⁹. חולצים תפילין דר"ת ומשאירים הטלית. הש"ץ אומר איזה מזמור, חצי קדיש, מוסף. ביום ראש-חודש, המנהג ללמוד פסוק מהפרק המתאים למספר שנותיו עם פירש"י, ואפשר להוסיף עם עוד פירושים. אם הפרק מרובה בפסוקים, מחלקים אותו ל"ב חודשי השנה; ואם הוא קצר מ"ב פסוקים, כופלים פסוקים, כך שיעלה למספר חודשי השנה²⁰.

יום חמישי,

א' בתמוז – ב' דראש-חודש

ערבית ושחרית וכו' כדאמול. שכח יעלה ויבוא במנחה, וזכר בערבית מוצא-יראש-חודש – מתפלל פעמיים שמונה-עשרה, הראשונה לשם ערבית והשנייה בתורת 'נדבה' דווקא, ואין מזכיר בהן 'יעלה ויבוא'²¹.

(18) פעם אירע במניין של הרבי שהש"ץ סיים בקול "יגדיל תורה ויאדיר", לפני החזרת הס"ת, והרבי הורה לו לומר מיד את הקדיש [כנראה משום שעיקר חיוב אמירת קדיש הוא על ובא לציון, ולא כהקדמה לתפילת מוסף. וראה בנימוקי או"ח ר"ס נה שהורה במצב זה (שמפסיקים בתפילין דר"ת, ואף בדברים בטלים, לפני הקדיש) לומר את הקדיש לפני החזרת הס"ת], וזה כנראה גרם שהתחילו לנהוג להחזיר את הס"ת לפני אשרי ובא-לציון.

(19) בספר-המנהגים עמ' 36: "כל התפילין מניחים קודם מוסף, אבל השיעורים (שהפירוט שלהם בד' זוגות תפילין מופיע שם בעמ' 5) לומדים אחר סיום כל התפילה". לא נתפרש מה דבר ה'זכירות'. ולכאורה קשה לכלול ב"שיעורים", כיוון שהן בגדר מצוה ולא תורה (ובפרט שהכוונה באמירתן לתוכן הפסוקים ולא ללשונם, כמבואר באג"ק ח"ב ס"ע ג), ומאידך יש להן שייכות לתפילת שחרית, כיע"פ האריז"ל יש לווכרן במחשבה ב'אבהת עולם' (ש"ע אדמו"ר הזקן סי' ס"ד). וגם יש זכירת שבת בשש"י (שער הכולל פ"א סכ"ה), ואדמוה"ז תיקן (גם) לאומרן אחר התפילה, ולכן כיוון שיש הוראה לאומרן בתפילין, אומרים אותן לפני מוסף, משא"כ בשבת ויו"ט הן נאמרות אחרי סיום תפילת מוסף, כיוון שנהגים מלהוסיף אמירות בתוך סדר התפילה. וע"ע.

(20) ספר המנהגים עמ' 36.

(21) וכיוון שמתפלל נדבה מחמת הספק, א"צ לחדש בה דבר, וא"צ שיהיה בטוח שיכול לכוון כבסימן קז – שו"ע אדמוה"ז סי' קח סי"ז.

(הנשואים - כמוכן בחגירת אבנט). אלו שזכו להיכנס ליחידות, או על-כל-פנים לראות את פני כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו - יצייר עצמו, בעת קריאת הפ"נ, כאילו עומד לפניו. להניח הפ"נ אחר-כך בין דפי מאמר, קונטרס וכו' של כ"ק אדמו"ר. ולשלחו (על מנת לקראתו על הציון שלו (מס' הפקס שליד הציון: 1-718-723-4444. כתובת המייל: ohel@ohelchabad.org).

ביקור ב'אוהל' הק'

"שמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, שקודם ההליכה על ציון ואוהל²⁷ - נוהגים שאין אוכלים, אבל שותים"²⁸.

מהנהגות הרבי ב'אוהל'²⁹: נסע לאוהל בנעלי בד (דיום-הכיפורים ותשעה באב). לפני שנכנס לאוהל, הקיש (שתי דפיקות בכל דלת) על שתי

ולא לכתוב כמו שהוא עתה בחסרונו... "עיי"ש. כ"ק אדמו"ר מהר"ש, בשו"ב מהאוהל, ביאר זאת פעם לבני-ביתו (מבוא לקונטרס ומעין עמ' 55), בכך שברחוקות נראה כל דבר, גם החסרון, כאילו הוא חי ממש. כשאי אפשר כלל לכתוב פ"נ, ידוע המעשה מהמשפיע הרה"ח ר' מ"מ פוטערפאס ע"ה שנעצר בחדוש תבת תש"ז, והיה נתון בחקירות קשות וכו' עד ערב ל"ג בעומר, ובאותו יום הגיע 'לשבת' בכלא. רק אז יכול היה לחשוב על מצבו, ורצה לשלוח פ"נ לכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ, אך הדבר היה בלתי-אפשרי. ונוכר בדברי כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ לפני צאתו מרוסיה בשמח"ת תרפ"ח [לא מצאתי הלשון ברשימת השיחה הנדפסת. וראה לקוטי-דיבורים כרך א, דף ב ע"א ובהערה] "כשתחשבו עליי, אחשוב אני עליכם" ואז 'שלח' אליו פ"נ במחשבה. לאחר חודש וחצי הגיע מכתב לזוגתו (שכבר היתה אז בצרפת) מכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ מאתו ר"ז אייר, ובו אישור 'המברק נתקבל'. בני המשפחה תמהו אך ייתכן ששלח מברק ממאסרו. לאחר שנים רבות, כשיצא והגיע לרבי ל"ט כסלו תשכ"ד ביקש ממזכירו של הרבי הרי"צ (בשנת תש"ז) לבדוק אם יש מברק ממנו בארכיון, ולא מצא, ונוכר שבאותו יום הכתיב לו אדמו"ר מהוריי"צ את המכתב - ונוכר ב'משלוח' הפ"נ (מפי נכדו הרה"ח ר' יוסף-יצחק שלי ליברוב).

27) הכוונה גם לכל קבר, כמובא בגיליון תצ"ד מאג"ק ח"ט עמ' שא - שערי ה' ומנהג יו"ד ר"ס קמט.

28) ספר-המנהגים עמ' 96. אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ו עמ' רפב. והכוונה שמקפידים לשתות (ולא רק שאין נמנעים מכך. וכבר העירו מלקוטי-דיבורים עמ' 1354).

29) נמסרו ע"י חברי המזכירות: הרה"ח ר' יהודה שלי קרינסקי (שהסיע את הרבי לאוהל ברוב הפעמים מאז תשח"ז), והרה"ח ר' בנימין קליין ז"ל (שהסיע את הרבי לפעמים) מתוך 'כפר חב"ד', גיליון 648 עמ' 16. הוספות ותיקונים מתוך 'מנהגי מלך' עמ' 35, בשילוב הערותיו של יבדלח"א הרה"ח ר"ל שלי גרונר (שליווה את הרבי לאוהל בתמידות משנת תש"ז עד תשח"ג, ומאו ואילך בכל ערב ר"ה, ובאקראי בפעמים מסוימות) מתוך 'התקשרות' גיליון שיג עמ' 18. בכמה מן ההנהגות אולי יש גם משום הוראה לרבי.

מכיוון שיום ההילולא השנה חל ביום השבת-קודש, יש להזכיר את הוראת הרבי בקשר ליו"ד שבט: "מובן ש'עובדין דחול' וכיו"ב [השייכים ליום ההילולא], אין לעשותם ביום השבת-קודש כי אם בערב שבת²². ולפי זה, נעתקו כמה מנהגים להיום. נתניה לצדקה: כל אחד²³ ירים תרומה²⁴ להעניינים השייכים לנשיאנו, בעד עצמו ובעד כל אחד מבני ביתו שיחיו.

פדיון-נפש: כל אחד [יכתוב ו]יקרא²⁵ פ"נ²⁶

22) "מתאים להכרעת האחרונים בכגון דא, וראה כף החיים על אורח חיים סי' תקסח [ס"ק צד, "לילך על קברו יהיה בע"ש"], עיקרי הד"ט יו"ד סי' לו"ו אות ל"ה [כנ"ל] ועוד (ודלא כמש"כ בס' גשר החיים בזה [פל"ב ס"ה, שיש מקדימין את הביקור לע"ש ויש מאחרין ליום א'"]) - עכ"ל הרבי במכתבו מיום א' שבט תשי"ז, אג"ק אגרת ה'צד, ח"ד עמ' שכד - שערי ה' ומנהג יו"ד ר"ס קמח. נתבאר בשיחת מוצש"ק יו"ד שבט תשי"ז סי"א ואילך, ושם מסיק שאין חילוק בין קודם חצות עש"ק לבין אחר חצות היום.

23) "נתנית הצדקה (בקשר עם יו"ד שבט וכיו"ב) - הוא שייך גם לנשים, ואדרבה (מצד כמה טעמים) להן דבר הצדקה שייך יותר" (ספר-המנהגים עמ' 85). מובן שיש לשתף גם את הטף (ומכספם) בזה, וכן בשאר ההנהגות, שגם נשים וטף שייכים בקיומן.

24) וכיוון שזו רק 'השלמה' עבור ש"ק, לכאורה אין ענין שתהיה הנתינה דווקא קודם תפילות שחרית ומנחה, כבמקור.

25) מטעם הנ"ל, לכאורה אין לזה זמן קבוע, אלא במשך היום. 26) נוהגים לכתוב את הפ"נ על נייר חלק דווקא. מקפידים לכתוב (אפילו את טיטות הפ"נ - ראה 'אספקלריה' ספח ל'כפר חב"ד' גיליון 1243 עמ' 20) דווקא באם טבלו באותו היום במקווה (באם לא טבל - יכתוב ע"י אחר). כותבים בחגירת אבנט (ונוטלים ידיים לפני-כן). כשכותב אדם פ"נ על עצמו, כותבים "עלינו", ואילו כשכותב עבור אחרים הלשון הוא "עבור..." (המוכיר הרה"ח ר"ל שלי גרונר). "בנוגע לנוסח הפדיון... אילו יישר חילי, הייתי מבטל הנוסח שכותבים 'ממקור הרחמים כו' [והחסדים האמיתיים] ע"ד מכניסי רחמים כמבואר בתשובת מהר"ב ז"ל", כ"י א) "ע"ד... ז"ל" הוא ביאור ההיתר על נתנית פדיון לרבי (שלכאורה ה"ז עניין של ממוצע) ובמילא אי"ז נוגע ושייך לנוסח הפדיון שעניינו בקשת רחמים... ולא ביאור ההיתר על זה. ב) ובנוגע להנוסח 'ממקור הרחמים' - אין צורך ליתן לרבי 'כתובת' מהיכן לעורר רחמים... ואולי רצונו לעורר רחמים ממדרגה נעלית יותר... "כ"ק מו"ח אדמו"ר [וכן הרבי עצמו - ראה 'אוצר מנהגי חב"ד' אלול-תשרי עמ' תג"ת, ובכ"מ] היה אמנם כותב נוסח זה, אבל זוהי הנהגה שלו, ואין זה ראה שגם אנו... צריכים לכתוב כן..." (משיחת ליל ב' אייר תשי"ס ד, 'תורת-מנחם - התוודעויות' תשי"ע עמ' 39). ראה באג"ק אדמו"ר מהור"ש ב"ח עמ' קנד: "לדעתי אחשוב אשר פ"נ על קברי הצדיקים בעניינים רוחניים בעבודה, איננו צריכים לכתוב החסרונות שמוצא בנפש, כי אם לבקש שיתתקן... הפרט ההוא באופן כך וכך,

לפני הכניסה למכונית תלש עשבים ג' פעמים, וזרקם לאחוריו³⁵. מעולם לא ראינו את הרבי מניח אבן על הציון, או על קברים אחרים³⁶.

בנסיעתו חזרה המשיך באמירת ה'מענה לשון', עד גמירא. אם היה פנאי, היה אומר את ה'קרבנות' שלפני תפילת מנחה. בשנת האבל תשמ"ח אמר גם את פרקי המשניות של אבל (פכ"ד דכלים ופ"ז דמקואות). אחרי כ"ב שבט תשמ"ט, אם נותר פנאי, היה לומד גם את שיעור הרמב"ם היומי.

* במידת האפשר יש להשתדל לקרוא את הפ"נ "בין שני הציוני קודש, אצל מקום רגליהם הקדושים"³⁷.

הנחיות לכוהנים: הרבי ציווה לבנות מחיצה בת עשרה טפחים סביב ציון כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע. לא הרשה לבנות גג מעל הציון, וגם הורה לכוהנים שלא ישלחו יד על הציון, וגם שלא יניחו בעצמם שם את הפ"נ. בכל פעם שהולכים ל'אוהל' נהג הרבי לעורר, שעל הכוהנים להיזהר מאוד בכניסתם וביציאתם, שלא יעברו בתוך ארבע אמות של קבר³⁸. בשנים האחרונות בנו מחיצה של עשרה טפחים משני הצדדים לאורך כל הדרך מהכניסה למקום הקברים ועד האוהל. לפני הדלקת נרות שבת³⁹, מדליקים (בכל בית) נר שידלק כל המעט לעת. אם אפשר בקל – נר של שעווה⁴⁰.

הרבניות.

(35) ראה טושו"ע י"ד סי' שעו ס"ד, ואו"ח סו"ס תקמ"ז, ונו"כ. אולם שם איתא שעושים זאת אחר הקבורה.

(36) ודלא כנהוג. מקור המנהג בדרשות מהר"ש [רבנו שלום מנוישטט, רבו של מהר"ל, אבי מנהגי אשכנז] הובא בא"ר סי' רכד ס"ק ז, בשע"ת שם ועוד, וטעמו שם "משום כבוד המת, להראותו שהיה על קברו".

(37) כך סיפר כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע ברשימתו על מנהגי אביו כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע באוהל הצמח-צדק והמהר"ש בליובאוויטש.

(38) 'ימי בראשית' עמ' 235. ושם מציינים למכתב, שנדפס בא"ק ח"ג עמ' שמב: "היה לי קורת רוח מזה שניהל כוהנים חסידים אל הציון [ובהערת המו"ל: בעשותם מחיצה בין הכהנים ובין הקברים], אשר על-ידי שויכה את האחרים ודאי שגדול זכותו".

(39) ע"פ ס' המנהגים עמ' 79. גם אם דולק יותר, אין מכבין אותו (וכן בכל נר ירצייט).

(40) "ראשייתניבות: הקיצו ורננו שוכני עפר" (ממכתב הרבי לקראת י' שבט תשי"א). למעשה, נר של שעוות-דבורים **טהורה** אינו דולק יפה (מוציא הרבה גזאים וכבה מהרה, מלבד באבוקת-הבדלה הפתוחה לאוויר), ונרות השעווה המצויים בשוק מעורבים בהרבה 'סטיארין'. ולכאורה די שיהיה **הרוב** שעווה לקיום המנהג כראוי.

הדלתות, הדלת השנייה מהכניסה, והדלת שבחדר האוהל [חדר הפ"נים, שאינו קיים כיום] – כנוטל רשות הכניסה³⁰.

מיד כשנכנס התחיל באמירת ה'מענה לשון'. כשהגיע ל'הריני מדליק הלאמפך'³¹, הדליק נר. אחרי הדלקת הנר המשיך ב'מענה לשון', עד לפני מזמור "לדוד אליך", ששם נכתב לקרוא את הפ"נ, ואחרי-כן התחיל לקרוא את הפ"נים וכו'. פתקים בודדים (בעיקר מאלה שבהם היה כתוב על העדרו של מישוה. רק אחדים מאלה החזיר להיכלו) קרע והניח על הציון הק', והורה לשורפם על אתר, ורובם ככולם הכניס בחזרה לשקית. את הקרעים היו שומרים ושורפים בערב-פסח. לאחר תשל"ח חלו שינויים בעניין זה.

אם נשאר נייר חלק מסביב לכתב הפ"נ, היה קורעו ומפרידו מהפ"נ, ורק אחרי-כך הניח את הפ"נ באוהל. לאחר סיום קריאת הפ"נים המשיך באמירת 'מענה לשון' עד מזמור קיט, ודילג עד ה'יהי רצון' שמתחיל תיכף אחרי ה'זוהר' שם, וסיים עד אחרי 'אנא בכוח'. לפני צאתו הקיף (פעם אחת) את האוהל³². לפני צאתו עצר, נכנס שוב לחדרו שבתוך האוהל (החדר הקטן שבו עומד וקורא את הפ"נים), והמשיך לומר 'מענה לשון' עד ה'יהי רצון' האחרון. אחרי-כן יצא – לא מאותו פתח שדרכו נכנס, אלא מהפתח הפנימי. כן היה נוהג תמיד שלא לצאת דרך פתח הכניסה³³.

עד שנת תשכ"ה, לפני כניסתו לרכב עמד בפתח היציאה החוצה, ואמר את ה'יהי רצון' שבסוף ה'מענה לשון'. עד שנת תשכ"ה, לפני כניסתו לרכב, ניגש לציון הרבנית שטערנא-שרה ע"ה. משנת תשכ"ה, כשיצא מן האוהל, הלך לפני-כן לציון אימו הרבנית חנה ע"ה. משנת תשל"א הביט גם על ציון הרבנית נחמה-דינה ע"ה, ומאז תשמ"ח גם על ציון הרבנית חיה-מושקא ע"ה. כל זה – לדקות ספורות³⁴.

(30) הטעם, מפי זקני אנ"ש, כדי "להמשיך את הרבי" אל הנכנס.

(31) עמ' 4.

(32) ראה בעניין הקפת הקברים במגן-אברהם, באריהטב וק"ח החיים סו"ס תקפ"א.

(33) ראה גשר-החיים ח"א עמ' קלא שיש נוהגין ב**הלוייה** לחזור בדרך אחרת אם אפשר, עיי"ש.

(34) בשנים האחרונות, עמד הרבי במרחק-מה מן הקברים של

צעירי אגודת חב"ד

פקודת יום

איך להשתמט מהאחריות!

משה רבינו שבדורנו - כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו - נתן לכאו"א מהדור, דור האחרון של הגלות, השליחות לגמור השיריים האחרונים דהעבודה ב"מדבר העמים" דהגלות, ולהכין את הדרך לכניסה וכיבוש בשלימות דארץ ישראל, ודכל העולם (שעתידה ארץ ישראל שתתפשט על העולם כולו).

נשיא דורנו שלח את כל היהודים - "שלח" - שיהיו שלוחים "ויתורו את ארץ כנען", לראות ולמצוא הדרך הכי טובה לכבוש את העולם ע"י הפצת התורה והיהדות, ובמיוחד - הפצת המעיינות חוצה.

וזאת היא השליחות של דורנו - ולכן אף אחד אינו יכול להשתחרר מחובתו ולהשתמט מן האחריות ולעמוד מן הצד או עכ"פ באופן ש"נגרר" אחרי כולם, אלא אדרבה - כל אחד צריך להשתדל ללכת קדימה - "חלוצים תעבור לפני אחיכם בני ישראל כל בני החיל", וישנה ההבטחה "ונכבשה הארץ לפניכם".

(משיחת שבת פרשת שלח מבה"ח תמוז ה'תשמ"ח - תורת מנחם תשמ"ח ג', עמ' 511)

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש